

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri 21. märtsi 2022. a määruse nr 23 „Ettevõtja rakendusuuringute määrus“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määruse eelnõuga muudetakse ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri 21. märtsi 2022. a määrust nr 23 „Ettevõtja rakendusuuringute määrus“¹ (edaspidi *määrus*). Määruse muutmiseiga võimaldatakse ettevõtetal osaleda rahvusvahelistes teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni koostööprojektides (edaspidi *rahvusvahelised koostööprojektid*) vastavalt määruses kehtestatud tingimustele. Eesti ettevõtete huvi rahvusvahelise koostöö vastu on pidevalt kasvanud ning kuigi sisemajanduse kogutoodangu suhtarvult on Eesti ettevõtted Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammist „Euroopa horisont“ saadud toetusega kolmandal kohal, jääb inimese kohta saadud toetuse maht alla Skandinaavia riikidele². Samas võimaldab rahvusvaheline koostöö innovatsioonisüsteemi mitte ainult täiendavat rahastust tuua, vaid aitab ka ettevõtetal luua uusi kontakte ja partnerlusi ning siseneda uutele turgudele.

Seetõttu on oluline, et ka olemasolevate meetmete raames loodaks paindlikke võimalusi rahvusvahelise koostöö toetamiseks. Käesolev määrus on mitmel põhjusel loogiline vahend selle eesmärgi täitmiseks. Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuses ellu kutsutud rakendusuuringute programmi kaudu nõustatakse juba praegu ettevõtteid mitmesuguste rahastusvõimaluste, sealhulgas rahvusvahelise koostöö asjus. Määruse alusel rahastatava rakendusuuringute programmi väikeprojektide taotlusvoor on pidevalt avatud ja paindlik instrument, mis võimaldab liituda erinevate rahvusvaheliste koostööprogrammidega. Oluline on siinkohal täpsustada, et määruse muudatuste alusel rahastatakse vaid selliseid rahvusvahelisi koostööprojekte, mis on esitatud riigilt heakskiidu saanud taotlusvoorudesse. See tähendab, et vastavad voorud peavad olema Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga enne kooskõlastatud ja info nende kohta avaldatud Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse kodulehel. Sellisteks voorudeks võivad olla näiteks EUREKA koostöövõrgustiku voorud, mis lepatakse kokku võrgustikus osalevate riikide vahel, või kahepoolne koostöö Eesti ja mõne teise riigi teadust ja innovatsiooni rahastava asutuse vahel.

Määruse muudatusega võimaldatakse ka IPCEI eelteatise alusel rahastatud projektide abikõlblikkuse perioodi pikendada määruses ettenähtust rohkem, kui see periood ei ületa Euroopa Komisjoni riigiabi lubavas otsuses sätestatud projekti kestust.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi majandusarengu osakonna arendusvaldkonna juht Mikk Vahtrus (625 6389, mikk.vahtrus@mkm.ee) ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse toetuste osakonna tiimijuht Alice Liblik (5569 6862, alice.liblik@eas.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud

¹ RT I, 05.07.2023, 323

² [Rahvusvaheline koostöö ehk Toome Euroopast sadu miljeoneid ja arendame sellega oma teadusmahukat ettevõtlust — Sirp](#)

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Gerly Lootus (gerly.lootus@mkm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb üheteistkümnest punktist.

Punktiga 1 täiendatakse paragrahvi 1 lõiget 1 punktiga 4, mille kohaselt reguleeritakse määrusega ka rahvusvahelise koostööprojekti toetamisega seotud tingimusi ja korda. Rahvusvahelise koostööprojekti sisu on küll sama, mis juba määruses sätestatud, ehk rakendusuuringud ja tootearendus ning nendega seotud tegevused, aga kuna rahvusvaheliste koostööprojektidega kaasneb mitmeid erisusi, on vaja need ka määruses reguleerida.

Punktiga 2 täiendatakse määruse paragrahvi 4 punktiga 4¹, täiendades määrust terminiga konsortsiumileping. Rahvusvahelist koostööprojekti viib ellu rahvusvaheline konsortsium, kes tegutseb konsortsiumilepingu alusel, mis reguleerib projekti osapoolte vahelisi suhteid projekti koostamisel, elluviimisel, rahastamisel, juhtimisel ja projekti tulemusel tekkiva intellektuaalomandi õiguste kasutamisel. Konsortsiumilepingus määratletakse konsortsiumi liikmete ülesanded, õigused ja kohustused. Konsortsiumileping võidakse koostada ka pärast taotluse esitamist, mispuhul tehakse taotluse rahuldamise korral taotluse rahuldamise otsus kõrvaltingimusega.

Punktiga 3 täiendatakse määruse paragrahvi 4 punktidega 7¹ ja 7², st veel kahe terminiga: rahvusvaheline konsortsium ja rahvusvaheline koostööprojekt. Rahvusvaheline konsortsium on juriidiliste isikute, avaliku sektori asutuste või teadus- ja arendusasutuste ühendus, kes osalevad rahvusvahelise koostööprojekti koostamises, elluviimises, finantseerimises ja juhtimises. Rahvusvaheline konsortsium on selline konsortsium, kus lisaks taotlejale on vähemalt üks liige, kelle asukoht on väljaspool Eestit. Rahvusvaheline koostööprojekt on projekt, mille raames tegeletakse rakendusuuringute ja/või tootearendusega ning mida viib ellu rahvusvaheline konsortsium. Määruse alusel toetatakse vaid sellist rahvusvahelise koostöö projekti, mis on saanud heakskiitva otsuse taotlusvoorus, milles osalemise on Eesti riik eelnevalt kinnitanud.

Punktiga 4 jäetakse paragrahvi 9 lõikest 10 välja punkti 1, st erand, mille kohaselt on tulumaksuseaduse § 8 lõike 1 tähenduses seotud isikute vahelised tehingud abikõlblik kulu, kui nimetatud tehingud on projekti eesmärkide saavutamiseks vältimatud ja ei kahjusta teiste projekti partnerite huvisid. Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse praktilisest kogemusest johtub, et tehingu vältimatuse hindamine on keeruline, kuna ei ole sisustatud, mis on piisav põhjendus. See omakorda toob kaasa vaidlusi või olukordi, kus lähtutakse vaid toetuse saaja põhjendustest. Nimetatud muudatus kohaldub vaid projektidele, mille osas esitatakse taotlus pärast muudatuse jõustumist.

Punktiga 5 täiendatakse paragrahvi 11 lõike 4¹ sõnastust, mis võimaldab ka IPCEI eelteatise alusel rahastatud projektide abikõlblikkuse perioodi pikendada määruses ettenähtust rohkem, kui see periood ei ületa Euroopa Komisjoni riigiabi lubavas otsuses sätestatud projekti kestust. Täienduse vajadus tuleneb sellest, et IPCEI projektide käivitamine on riigiabi loa saamise tõttu veninud, mistõttu on ka eelteatise alusel rahastatud projektides tekkinud mahajäämist.

Punktiga 6 täiendatakse paragrahvi 12 lõike 6 sõnastust lauseosaga „välja arvatud rahvusvahelise koostööprojekti toetamisel.“. Jooksvas voorus kolme kalendriaasta piirangu seadmise eesmärk oli, et taotlejad ei jagaks suuremat projekti väiksemateks projektideks ning

et nad osaleksid vaid avatud taotlusvoorus, see tähendab, et suuremad projektid oleks suunatud voorupõhisesse taotlusvoorusse. Kuna rahvusvaheline koostööprojekt on eeldatavasti teistest projektidest erinev, ei ole nende puhul taotluste esitamise piirang õigustatud.

Punktiga 7 täiendatakse paragrahvi 14 lõiget 2 teise lausega, mis sätestab, et rahvusvahelise konsortsiumi liige ei ole käesoleva määruse tähenduses partner. Kuna partneritena võib ekslikult mõista ka teisi rahvusvahelisse koostööprojekti kaasatud osapooli, siis on oluline määruuses sätestada, et need ei ole samatähenduslikud mõisted. Rahvusvahelise konsortsiumi teised liikmed (lisaks taotlejale ja partnerile) finantseerivad oma tegevusi ise või rahastab neid vastava riigi rahastusasutus (ingl *funding body*). Rahvusvahelise konsortsiumi liikmetele ei kehti partnerile esitatud nõuded ega kohustused.

Punktiga 8 täiendatakse paragrahvis 15 sätestatud nõudeid taotlusele, mis kehtivad vaid rahvusvahelise koostööprojekti puhul. Rahvusvahelise koostööprojekti taotlusele tuleb lisada konsortsiumileping, kui see on taotluse esitamise ajaks sõlmitud, ning info heakskiidu kohta, mis on saadud taotlusvoorus, milles osalemise on Eesti riik kinnitanud. Rahvusvaheline projekt peab enne Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele taotluse esitamist läbima ka rahvusvahelise taotlusvooru kohta, mille raames rahvusvaheline koostööprojekt on algatatud. Taotlusvooru info peab sisaldama taotlusvooru nimetust, programmi mille raames taotlusvoor on läbi viidud ning kinnitust, et rahvusvaheline koostööprojekt vastab taotlusvooru tingimustele.

Punktiga 9 lisatakse paragrahvi 21 täiendav alus rahvusvahelise koostööprojekti taotluse kõrvaltingimuse kehtestamiseks. Juhul kui koos rahvusvahelise koostööprojekti taotlusega ei ole esitatud konsortsiumilepingut, lisatakse taotluse rahuldamise otsusesse kõrvaltingimus, mille kohaselt see otsus jõustub alles pärast konsortsiumilepingu esitamist. Kui konsortsiumilepingut ei sõlmita st rahvusvahelist koostööprojekti ei teki, tunnistatakse taotluse rahuldamise otsus kehtetuks paragrahvi 22 lõike 10 punkti 1 alusel.

Punktiga 10 sätestatakse paragrahvis 26 nõue, et rahvusvahelise koostööprojekti puhul peab toetuse saaja viivitamatult kirjalikult teavitama Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutust muudatustest konsortsiumilepingus.

Punktiga 11 kehtestatakse rakendussäte, mille kohaselt rakendatakse paragrahvi 9 lõike 10 punkti 1 muudatust neile projektidele, mille elluviimiseks on taotlus esitatud pärast muudatuse jõustumist. Kuna sättes tehtav muudatus on olemuselt piirav, ei kohaldata seda juba elluviidavatele projektidele.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse muudatused parandavad Eesti ettevõtete võimalusi osaleda rahvusvahelistes koostööprojektides, mis võimaldab ettevõtetel luua uusi ja suurema lisandväärtusega tooteid ja teenuseid ning luua kontakte ja partnerlusi Eestist väljaspool asuvate ettevõtetega ning soodustab ettevõtete sisenemist uutele turgudele. IPCEI projektidega seotud muudatus võimaldab saavutada nende eesmärgi ja hoiab ära projektide enneaegse lõpetamise.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse muudatustega täiendavaid kulusid ei teki. Rahvusvahelisi koostööprojekte on plaanis rahastada planeeritud vahenditest. IPCEI projektide abikõlblikkuse perioodi pikendamine täiendavaid kulusid ei tekita.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi kaudu Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele.